

خردمندی

تألیف

حجت الاسلام دکتر محمد علی

سلمانی اردانی (سلمانی زازرانی)

www.ketab.ir

فهرست نویسی

سرشناسه	سلماتی اردانی، محمدعلی، ۱۳۴۶
عنوان و نام پدیدآوران	خرمندی / تالیف محمدعلی سلماتی اردانی
مشخصات نشر	تهران، رشد فرهنگ، ۱۴۰۰
مشخصات ظاهری	۱۴۴ ص
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۲۰۵-۴۷۹-۳
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	کتابنامه: ص. [۱۲۶] - ۱۴۳
عنوان دیگر	فرزانگی Wisdom
موضوع	فرزانگی -- جنبه های مذهبی -- اسلام -- Wisdom -- Religious aspects
رده بندی کنگره	BD۱۸۱
رده بندی دیویی	۱۲۱
شماره کتابشناسی ملی	۸۶۴۳۱۱۱
اطلاعات رکورد کتابشناسی	فیبا

www.ketab.ir

این اثر مشمول قانون حمایت حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸/۱۰/۱۱ است. فردی که تمام یا بخشی از این اثر را بدون اجازه ناشر، حروف چینی، چاپ، فتوکپی و انواع دیگر چاپ، عکس برداری، تبدیل به pdf و به هر شکلی تکثیر، نشر، پخش و یا عرضه کند، در صورت آگاهی پدیدآورنده، مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت و در هر صورت از نظر اخلاقی، شرعی و قانونی غیرمجاز است.

استفاده علمی به شکل متعارف و با ذکر منبع مجاز است.

نام کتاب	:	خردمندی
تألیف	:	محمدعلی سلمانی اردانی
صفحه‌آرایی	:	انتشارات رشد فرهنگ
طراح جلد	:	مهندس ریحانه رحیمی
لیتوگرافی، چاپ و صحافی	:	واصف
نوبت چاپ	:	اول - بهار ۱۴۰۱
شمارگان	:	۳۰۰ نسخه
بها	:	۷۰۰۰۰ تومان
قطع و رنگ	:	رقعی سیاه و سفید

www.ketab.ir

انتشارات رشد فرهنگ

فروش اینترنتی: roshdefarhang.ir

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۰۵-۴۷۹-۳

ISBN: 978-622-205-479-3

کلیه حقوق این اثر برای ناشر و مؤلف محفوظ است

آدرس: تهران، خیابان مرتضوی، بعد از تقاطع جیحون، پلاک ۷۰۶

تلفن: ۰۲۱-۶۶۳۷۷۵۷۰

Email: roshdefarhang@yahoo.com

فهرست مطالب

۷.....	مقدمه
۱۱.....	مبانی نظری خردمندی
۱۲.....	۱- مفهوم خردمندی
۱۷.....	۲- نظریه‌های خردمندی
۳۰.....	نظام ارزشی و انواع آن
۳۱.....	۱- ارزش‌های عمومی یا خردمندی عمومی
۳۴.....	۲- ارزش‌های دینی یا خردمندی دینی
۴۵.....	۳- ارزش‌های عاطفی-هیجانی یا خردمندی عاطفی-هیجانی
۴۹.....	۴- ارزش‌های انسانی یا خردمندی انسانی
۵۶.....	۵- ارزش‌های معنوی یا خردمندی معنوی
۷۳.....	۶- ارزش‌های اخلاقی یا خردمندی اخلاقی
۹۷.....	۷- ارزش‌های اجتماعی یا خردمندی اجتماعی
۹۹.....	۸- ارزش‌های علمی یا خردمندی علمی
۱۰۵.....	آموزش خردمندی و برنامه درسی مبتنی بر خرد و اندیشه
۱۰۹.....	پژوهش‌های انجام شده پیرامون خردمندی
۱۲۷.....	منابع

مقدمه

خرد با قدمتی باستانی، با عناوینی همچون دانستن حدود دانایی (سقراط)، عظیم‌ترین دست‌آورد انسان (افلاطون)، ارائه دهنده توصیه‌های عملی برای زندگی خوب (عهد عتیق)، تمیز دهنده خیر از شر (منابع اسلامی)، والاترین منبع شناخت (کانت) و والاترین ویژگی شخصیتی (آردلت، ۲۰۰۴)، همواره مورد ستایش بوده و نسل بشریت را برای هزاران سال مجذوب خود کرده است (صفیان بلداجی و همکاران، ۱۳۹۸).

دین اسلام توجه ویژه و گسترده به خردمندی دارد به طوری که اولاً قرآن با تعریف خرد به عنوان وسیله‌ای برای شناخت (یونس آیه ۱۶ و روم آیه ۲۸)، ابزار شناخت حق و باطل و خیر و شر و وسیله‌ای مهم برای پیشگیری از نابکاری‌ها و رفتارهای نادرست و باطل (طه آیه ۲۸)، ابزار شنیدن صدای حق (انفال آیه ۲۲)، وسیله تشخیص ارزش‌ها و پیدا کردن زندگی بهتر و برتر (قصص آیه ۶۰)، عامل توجه عمیق به خلقت آسمان‌ها و زمین و شب و روز (آل عمران آیه ۱۹۰)، ابزار شناخت پاکی‌ها و دست یابی به ارزش برتر پاکی‌ها (مائده آیه ۱۰۰)، بیانگر معرفت و دانش (عنکبوت آیه ۴۳)، و... آن را برای داشتن یک زندگی ایده آل بسیار ضروری می‌داند و در ثانی، خردمندی را به طور ویژه با مجموعه‌ای از ارزش‌های متعالی انسانی مرتبط دانسته و می‌گوید همه خوبی‌ها (ارزش‌ها) با عقل شناخته می‌شوند و کسی که صاحب خرد نیست، دین ندارد. (پیامبر اکرم ص تحف العقول). اگر کسی از طریق خردورزی، حقایق را بشناسد و به ارزش‌ها عمل کند به کمال و سعادت خواهد رسید. بنابراین دستیابی به اهداف تعالی انسانی نیازمند توجه به رشد همه جانبه ارزش‌ها است و انسان کامل آن انسانی است که همه ارزش‌های انسانی در او

هماهنگ بایکدیگر رشد کنند و رشد هر کدام از این ارزش‌ها به حد اعلیٰ برسد، آن وقت این انسان می‌شود انسان کامل. اما این مهم یعنی شناختن حقایق و عمل به ارزش‌های متعالی که حاصل نعمت خردمندی است، مستلزم آموزش، یادگیری و ممارست است. در حال حاضر رسالت مهم هر نظام آموزشی، باید معطوف به پرورش تفکر و افزایش کارکردهای عالی از جمله خردمندی (عقلانیت) در انسان باشد. چرا که شرط توفیق تربیت در سایر جنبه‌ها مانند بعد عاطفی، اخلاقی و اجتماعی انسان به تربیت عقلانی معطوف است و برای تربیت بعد الهی و معنوی انسان نیز باید در تربیت عقلانی وی همت گماشت. استاد جوادی آملی به پرورش جنبه عقلانی انسان برای رسیدن به غایت اهداف مهم تربیتی اهمیت فراوان می‌دهد و معتقد است عقل یکی از منابع رشد دهنده و تربیت انسان است و جایگاه رفیعی در هدایت او دارد. (رضایی و همکاران، ۱۳۹۴). این موضوع نشان می‌دهد، توجه دقیق به مفاهیم آموزشی و رشد و پرورش اصولی خردورزی لازمه حیات سالم انسان است. گرین و برون (۲۰۰۹) معتقدند: خرد هنگامی رشد می‌کند که افراد در فرایندهای یادگیری درس‌هایی که در داخل و یا خارج از کلاس، یا در دانشگاه و در طی زندگی‌شان یاد می‌گیرند، درگیر شوند، روی آنها فکر کنند، آن‌ها را ترکیب کنند و به کار گیرند. به این ترتیب یکی از زمینه‌های رشد خردمندی برای اداره زندگی، دریافت آموزش مناسب و توجه به مفاهیم ارزشی است. طبق پارادایم خردمندی

¹. Greene & Brown

برلین (بالتز و استادینگر ۲۰۰۰) خردمندی با مفهوم و اداره کردن زندگی سروکار دارد. (کردنوقایی و همکاران، ۱۳۹۴). اسمیت و بالتز^۱ (۱۹۹۰) خردمندی را مجموعه‌ای بسیار تحول یافته از دانش و قضاوت واقعی و اجرایی می‌دانند که با آنچه ملاحظات عملی اساسی زندگی نامیده می‌شود، سر و کار دارد. گروسمن^۲ و همکاران (۲۰۱۶) معتقدند که خردمندی، توانایی استفاده از استدلال عملگرایانه برای حل چالش‌های مهم زندگی است (اکبری و همکاران، ۱۳۹۵). فرد خردمند در زندگی خود به موقعیت‌های بسیاری دست می‌یابد، در مقابل فرد بی‌خرد به آرمان‌های کمتری در زندگی می‌رسد (کیکس^۳، ۱۹۸۳ به نقل از جعفری و همکاران، ۱۳۹۶).

1. Smith & Baltes
2. Grossman
3. Kekes